

СТАНДАРТИЗАЦИЯТА

В ПОДКРЕПА НА СТРАТЕГИЯ ЗА НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

проф. д-р Илия ЦЕНЕВ - управител на „Практика-О.К.“ ООД, член на УС на БИС

проф. д-р Димитър НАЗЪРСКИ – ръководител катедра „Строителни материали и изолации“, Строителен факултет - УАСГ, член на УС на БИС

инж. Елена Мъглова – ръководител отдел „Стандартизация на управлението“ в „ЛУКОЙЛ НЕФТОХИМ БУРГАС“ АД, член на УС на БИС

инж. Мариана ШИРКОВА – управител на фондация „Качество 21-ви век“, член на ТК 15 и 34 на БИС

Поводът за написването на настоящата статия е одобрената в края на 2010 година СТРАТЕГИЯ ЗА НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ, приета от Народното събрание в началото на настоящата година с пълнен консенсус. Авторите считат, че този документ е една обединяваща национална кауза, която те подкрепят и искат да подпомогнат за практическо прилагане със своя опит в областта на стандартизацията.

Стратегията очертава по-широко разбиране за националната сигурност, като извежда на предно място сигурността на гражданина, обществените и икономическите аспекти, без да подценява измерението, свързани с отбраната, външната политика, разузнаването, охраната на обществения ред и защитата на законността. Повече от всякога става очевидно, че крайният продукт и същинският смисъл на понятието „национална сигурност“ е защитеността на отделния гражданин, неприкосновеността на неговата свобода и достойнство.

След присъединяването на Република България към НАТО и Европейския съюз (ЕС) стратегията ѝ за сигурност не се ограничава в национални рамки, а представлява част от усилията на нашите съюзници. Рисковете и заплахите за сигурността на Република България и нейните граждани до голяма степен съвпадат или са сходни с тези, които застрашават и други страни от ЕС и НАТО. Чрез политиката за сигурност се създава готовност на институ-

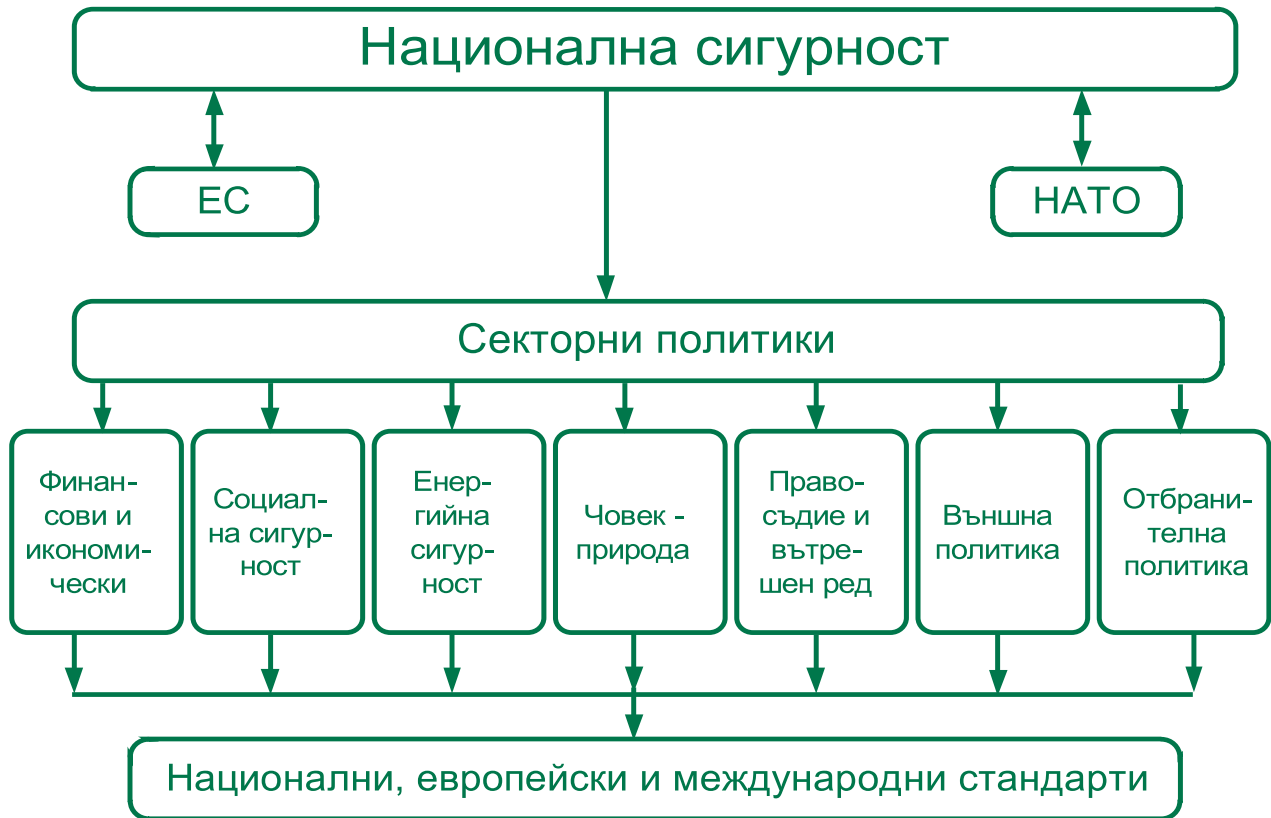
циите, обществото и гражданите за реагиране в условия на висока динамика на средата за сигурност, както и за създаване на условия за реализиране на интересите на Република България. Общата и секторните политики за сигурност на Република България се основават на оценка на средата за сигурност, осъществяването на националните интереси и тяхното развитие.

Общата политика за национална сигурност е комплекс от взаимно свързани приоритети и секторни политики, съобразени с политиките за сигурност на ЕС и НАТО. Анализът на приоритетите и секторните политики показва, че в крайна сметка става въпрос за прилагане на едни добри практики във всички дейности, имащи отношение към националната сигурност.

Освен това прилаганите в България добри практики, следва да кореспондират с тези, прилагани от страните от ЕС и НАТО. Известно е, че това се постига чрез стандартизация.

Съобразно БДС EN 45020:2007 (ISO/IEC Guide 2:2004) „Стандартизация е дейност за определяне на предписания за общо и повтарящо се прилагане, отнасящи се за действителни или евентуални проблеми, насочена към постигане на оптимален ред в дадена съвкупност от обстоятелства“.

На тази база като модел за националната сигурност може да се ползва този, показан на **фиг. 1**. Авторите разбира се не претендират, че това е единственият възможен модел за управление на сигурността, за една толкова комплексна материя описана в приетия от Народното събрание документ. С предложението модел се показва една от възможностите за управление на сигурността, чрез ползване на база от национални, европейски и международни стандарти. Всички те са достъпни в България, а европейските и международните стандарти се ползват от страните на ЕС и съюзниците от НАТО. Още повече, че в един от приоритетите на Стратегията е записано „въвеждане на европейските стандарти и засилване ролята и ефективността на контролните органи“.

Фиг. 1

Фиг. 2

За да се разбере още по-добре ролята на стандартизацията като сериозен инструментариум, подпомагащ практическото изпълнение на приетата Стратегия за национална сигурност, на фиг. 2 е показан модел за национална стандартизация в България. Той не се отличава от подобни модели на страните в ЕС, НАТО и други напреднали страни. Общото при всички е доброволността в прилагането на стандартите и участие на заинтересованите страни в процеса на стандартизация. За вход на процеса служат съответни национални политики и стратегии. За конкретния случай на темата на статията това е Стратегията за национална сигурност и неговата обвързка със страните от ЕС и съюзниците от НАТО. Като изход от процеса са издавани и разпространявани доброволни национални стандарти. За разглеждания случай те обаче трябва да имат задължителен характер. Процесът на националната стандартизация се влияе от вътрешни и външни фактори, както е показано на фиг. 2. Тук е много съществено управлението на процеса да бъде такова, че да има ефикасност (постигнати цели) и ефективност (вложените ресурси) по поддържането на националната сигурност, съобразно приетата Стратегия.

По настоящем в България са приети на 100 % всички стандарти на ЕС. Как обаче те се прилагат на практика е съвсем друг въпрос, който както се каза по-горе е един от приоритетите на Стратегията. В неявен вид прилагането на европейските стандарти ще способства за по-бързото постигане на целите в болшинството от приоритетите.

На базата на националните стандартизации на страните от ЕС се поддържа и развива европейската система за стандартизация. През октомври 2010 година беше подготвен ДОКЛАД относно бъдещето на европейската стандартизация. Първата страница на този документ е показана на фиг. 3. Пълният текст, както и съпътстващите материали по тази толкова важна тема, могат да се намерят на

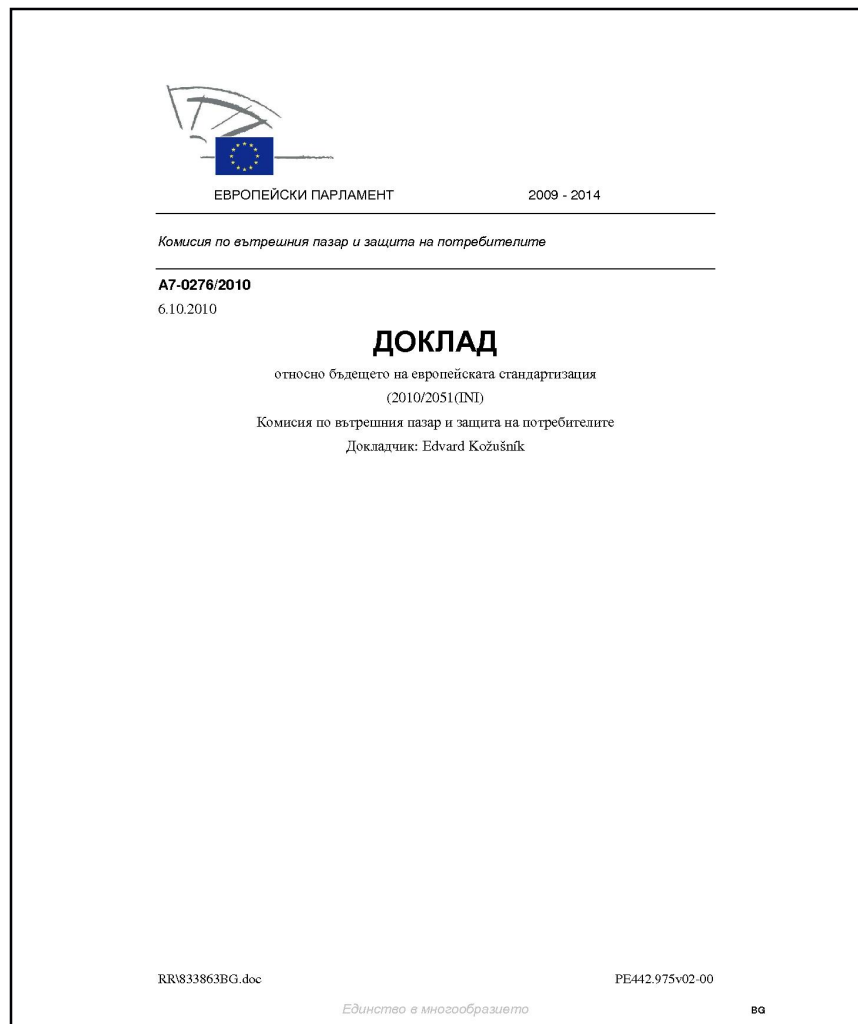
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2010-0276+0+DOC+XML+V0//BG>.

По същество се предвижда преразглеждане на европейската система за стандартизация с оглед запазване на многото ѝ успешни елементи, минимизиране на недостатъците ѝ и постигане на подходящ баланс между европейски, национални и международни изисквания.

Преразглеждането ще се базира на предимствата на съществуващата система, които представляват добра основа за извършване на подобрения, като се избягват радикални промени, които биха подкопали основните ценности на системата. Казано по друг начин общата постановка в доклада е,

че приетия модел за национална стандартизация на страните от ЕС няма да се променя, но те трябва да заработят по-добре. В текста няма визирирани страни, които изостават. Дават се насоките на подобрения, които резюмирано могат да се преставят в следните направления:

- Засилване на принципа за национално делегиране;
- Подобряване достъпа до процеса на стандартизация;
- Улесняване на достъпа до стандарти;
- Стандартизация в сферата на услугите;
- Стандартизацията в подкрепа на иновациите;
- Стандартизацията в глобализирания свят.

Фиг. 3

При едновременен прочит на Стратегията за национална сигурност и на Доклада за бъдещето на европейската стандартизация читателите ще видят много общо във философията на подобренията, от които Република България се нуждае. Авторите ще се спрат на необходимите задължителни подобрения в Закона за националната стандартизация (ЗНС), без да се променя приетия модел от фиг. 2. Подобренията са подчинени на Стратегията и Доклада. Препоръките, които се правят от тях в тази насока, се базират на дългогодишната им работа в областта на стандартизацията и активното им участие при прилагане на ЗНС във вида му от 2005 година. Трима от авторите са членове на първия управителен съвет на Българския институт за стандартизация (БИС), избрани по този закон. Подробности

по направените от тях препоръки и съответните обосновки могат да се вземат от архива на БИС или чрез директна комуникация с авторите. В по широк формат препоръките могат да се представят като:

1. От обхвата на националната стандартизация са изключени стандарти, които имат задължителен характер;
2. Националната стандартизация е регламентирана във формат, който не защитава всички заинтересовани страни;
3. Стандарти, разработвани и одобрени в министерства, ведомства, други отраслови организации и от фирмите са изключени от обхвата на националната стандартизация;
5. Не са отразени взаимодействията на стандартизацията в сферата на информационните технологии и телекомуникациите;

6. Не се регламентира еднозначно структурата и функциите на БИС;

7. На лице е пълно отсъствие на стимули за развитие на стандартизацията, както и налагането на санкции при нарушаване на закона, като например по отношение на неспазването на стандарти, имащи статут на задължителни и при други казуси.

В заключение авторите изказват своята дълбока убеденост, че извършвайки необходимите подобрения в националната стандартизация ще се създадат условия, не само за практическото прилагане на СТРАТЕГИЯТА за национална сигурност, но и за други стратегии и политики, свързани с излизането от икономическата криза и повишаване на жизненото равнище в Република България.

проф. д-р инж. Илия Цевев е получил инженерно образование по електроизмервателна техника във ВМЕИ „Ленин“ (сега ТУ-София). Има защитена дисертация по проблемите на статистически методи за контрол на метрологични характеристики. Хабилитацията му е по системи по качеството с използване на компютри. Притежава множество сертификати, издадени от престижни организации и институции:

за специализации по метрология и компютърни технологии; за консултант по управление; за DGQ/EOQ – вътрешен одитор, TQM - мениджър; за европейски одитор по качество; за водещ одитор по околна среда (от ANSI-RAB USA); за представител на софтуер за интегрирани системи; за гост-професор по интегрирани системи за управление и други. Автор е на редица научно-изследователски публикации в областта на качество, околна среда, здраве и безопасност при работа. Управител е на „ПРАКТИКА-О.К.“ ООД.

инж. Елена Мъглова е инженер по електроника и автоматика (ВМЕИ – София) и магистър по управление на качеството (ХТМУ – София). Притежава свидетелство от завършена следдипломна квалификация / целева специализация Качество и стандартизация/. Преминала е допълнителни квалификационни обучения и курсове по мениджмънт и управление на проекти. Притежава сертификати за водещ одитор на системи за

управление на качеството, одитор по околна среда. Има професионален опит в областта на изграждане и поддържане на интегрирана система за управление. Работи в „ЛУКОЙЛ НЕФТОХИМ БУРГАС“ АД като ръководител отдел Стандартизация на управлението.

проф. д-р инж. Димитър Назърски е получил строително инженерно образование по във ВИСИ (сега УАСГ). Преминал е всички стъпки на йерархичната структура в „МИНСТРОЙПРОЕКТ“ – София. Останалата му професионална кариера е в УАСГ от асистент до ръководител катедра „Строителни материали и изолация“. Във времето на своята научна кариера има защитен докторат и хабилитации като доцент и професор в едноименната катедра на УАСГ.

Има редица статии, доклади и книги, публикувани в престижни български и чуждестранни издателства. Един от популярните лектори на български и международни форуми по строителни материали. Дългогодишен консултант в различни държавни и общински структури по приемане на строителни обекти с национално и регионално значение.

инж. Мариана Ширкова е завършила Харковски инженерно-икономически институт (Украйна). Притежава сертификати, издадени от престижни организации и институции: за ONMI EuroCert одитор; за консултант по управление (ISO 9001, ISO 14001, ISO 27001, GMP, HACCP); за гост-доцент по интегрирани системи за управление. Автор е на редица научноизследователски публикации. Има професионален опит в разработването на

специализиран софтуер за управление на процедури, работни инструкции и формуляри за околна среда, коригиращи и превантивни действия и одитиране, оценка на екологичен риск, оценка на риска при работа на платформа SQL server, Service Manager. Управител е на „ПРАКТИКА-О.К.“ ООД и фондация „Качество 21-ви век“.